

การนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหาร
ส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
THE APPLICATION OF BUDDHISM'S VIRTUES OF A GOOD HOUSEHOLD
LIFE (GHARAVASADHAMMA) TO PERFORMING PERSONNEL'S WORK
PERFORMANCE AT TAMBON NUA MUANG ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN MUANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระมหาสมบุรณ์ กลยาณกิตติ (แดงบำรุง)¹

PHRAMAHASOMBOON KALAYANAKITTI (DAENGBUMRUNG)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาการนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .30-.85 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัจจะ, ด้านทมะ, ด้านขันติ, และด้านจาคะตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบการนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักขรรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักพร้าธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ควรมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมาย ควรเอาใจมุ่งมั่นต่อสิ่งที่ทำ มีสติ ไม่เหม่อลอยฟุ้งซ่าน ต้องมีสมาธิ และตั้งอกตั้งใจปฏิบัติงาน และควรมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของกันและกัน

ABSTRACT

The purposes of this thesis were as follows: 1) to study personnel's application of Buddhism's virtues of a good household life to their work performance at TambonNuaMuang Administration Organization in Muang district of Roi Et province, 2) to compare their application of its virtues as such to their work performance at the preceding organization, resting upon independent variables of genders, ages and educational levels and 3) to regulate suggestions application of its virtues of the good household life to their work performance at the above organization. The sampling group comprised 118 personnel working for the organization. The data analysis instrument was five-rating-scale questionnaires, possessing the power of discrimination between .30 and .85 and the reliability for the whole entry at .89. The statistics exploited for data analyses encompassed: percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA).

Results of the research revealed the following findings:

1) Personnel's application of Buddhism's virtues of a good household life to their work performance at TambonNuaMuang Administration Organization in Muang district of Roi Et province was scaled 'high' in the overall aspect. Given a single aspect into account, the highest mean aspect was Sacca, truth and honesty. The lower mean one embraced Dama, taming and training oneself; Khanti, patience and tolerance. The lowest mean aspect was Caga, sacrificing, sharing and generosity.

2) The comparative results of their application of its virtues of the good household life to their work performance at the aforesaid organization indicated that variables of their genders, ages and educational levels showed no significant differences in the overall aspects.

3) Their suggestions for the application of its virtues at their organization were recommended in descending orders of three frequencies that they should: have high intention in performing their tasks they had been assigned, have determination to what they were doing mindfully, being inattentive, having concentration and intending to fully perform their duties, and have to be honest towards their assigned duties, not interfering with each other's duties.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดี เพราะคนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการ และในทุกยุคทุกสมัย คนดีทำให้ครอบครัวเจริญ โรงเรียนเจริญ ชุมชนเจริญ สังคมและประเทศชาติเจริญ และมีความสุข คุณธรรม คือ คุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี เป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษคือ คนดีหรือคนในอุดมคตินั้นเอง ในสังคมชาวพุทธ คนมีคุณธรรมย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติ ศักดิ์ศรีและการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น ดังนั้น หลักคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์ตามหลักทวารวาสธรรม 4 ที่ว่า 1) สัจจะ คือ ความจริงสิ่งประเสริฐเกิดชื่อเสียงและศรัทธา 2) ทมะ คือ เกิดการข่มบั่นนิสัยจิตใจให้ปัญญา 3) ขันติ คือ ความอดทนขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ยอมมีทรัพย์ 4) จาคะ คือ ช่วยให้อริจาคมากบุญมีผู้กมมิตรไมตรีไว้ได้ การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศโดย ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ยังมีปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ ในปัจจุบันยังมีปัญหาเกิดขึ้นกับองค์การ ปัญหาการทำงานอาจมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทั้งในระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม เช่น การคิดไม่เหมือนกัน การทำไม่เหมือนกัน และผลประโยชน์ไม่เหมือนกัน มีอคติต่อกัน ขาดความร่วมมือ ดังนั้นหากคณะผู้บริหาร และพนักงาน เจ้าหน้าที่ มีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจย่อมคาดหวังได้ว่าเขาจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาผลประโยชน์ของสังคม หรือใช้อำนาจในการตัดสินใจการใช้กฎหมาย และระเบียบการต่างๆ ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยส่วนรวมไปในทางที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้น การที่บุคคลจะดำเนินชีวิตในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จไปด้วยดี ด้วยการศึกษ และอีกด้านควรมีการปฏิบัติควบคู่กันไปซึ่งมีผลกับทางด้านจิตใจ คือ การปฏิบัติตามหลักธรรม ดังพระพุทธองค์ทรงชี้แนะไว้ว่า การปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น คือ ทวารวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมคำสอน ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงามโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนา ให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์... คุณธรรมสี่ดังกล่าว ก็คือ ข้อปฏิบัติธรรมโดยตรงของคฤหัสถ์ทั้งหลาย ของผู้ครองเรือนทั้งหลาย ที่เรียกว่า “ทวารวาสธรรม 4 ประการ” การปฏิบัติตนปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนได้ตั้งตน ตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การนำหลักทวารวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง มีการนำหลักทวารวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด และจะได้นำผลการวิจัยเป็นสารสนเทศในการนำไปแก้ปัญหการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาจิตใจ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน
- 3.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน
- 3.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากรได้แก่ บุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 168 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาได้แก่ การนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 4 ด้านได้แก่

- 1) ด้านสัจจะ
- 2) ด้านทมะ
- 3) ด้านขันติ
- 4) ด้านจาคะ

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

5.2 ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักทรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

5.4 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศ ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 168 คน

6.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 118 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของยามาเน (Taro Yamane)

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

6.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

7. ผลการวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสี่ด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสัจจะ, ด้านทมะ, ด้านขันติ, และด้านจาคะ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) **ด้านสัจจะ** พบว่า การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงาน ไม่เกียจคร้าน และ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ มีความซื่อตรงต่อการทำงาน มีความพอใจ สนใจทำงานให้สำเร็จ ไม่ละทิ้งปล่อยให้ค้างค้ำ งานที่ควรทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นงานที่ยากหรือง่าย ก็รีบจัดทำให้เรียบร้อยด้วยดี ด้วยความอาจหาญร่าเริง

2) **ด้านทมะ** พบว่า การนำหลักขราวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ บังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ และระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชนและ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ มีความรักในการฝึกฝนตนเองเพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน

3) **ด้านขันติ** พบว่า การนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ มุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถและ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ อดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยวนให้หลงใหลให้หมกมุ่นมัวเมา

4) **ด้านจาคะ** พบว่า การนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด** คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นได้และ **ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด** คือ เสียสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น

7.2 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

8. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

8.1 ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** การทำงานให้เกิดความสำเร็จต้องมีความรักความพอใจในงาน ความเชื่อมั่นศรัทธาเป็นลำดับแรก จากนั้นก็มีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อความเจ็บใจในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเอาใจใส่จดจ่อกับงานที่ทำ ตลอดจนการพิจารณาการทำงานไต่ตรองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ว่าสายงานใดก็ตามต้องมีสัจจะ ความจริงใจ หมั่นฝึกตนพัฒนาตน อดทนอดกลั้น เสียสละ มีน้ำใจกับสุจริตชน และผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ การเอาหลักธรรม มาปฏิบัติอาจจะไม่เห็นผลในระยะอันสั้น ต้องใช้ความอดทน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลัก

ฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสัจจะ **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีสัจจะ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น มีความรับผิดชอบจะทำอะไรแล้ว ต้องตั้งใจทำจริง ทำอย่างสุดความสามารถให้เป็นผลสำเร็จ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำทุกอย่าง ไม่ปล่อยผ่านกับสิ่งที่ได้รับมา จะทำทุกสิ่ง ที่มาถึงมืออย่างสุดกำลัง และเต็มความสามารถ เพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญ และเพื่อประเทศชาติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สารี อินสอน** กล่าวว่า สัจจะ คิดทำอะไรให้จริงจังและจริงใจ ทุ่มหมดตัว ไม่ยั้ง ไม่เหยาะแหยะ ได้แก่ 1) จริงต่อหน้าที่ บุคคลไม่ว่าสถานะใดต้องมีหน้าที่ทุกคน เมื่อรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนแล้ว ก็รับผิดชอบและทำหน้าที่ของตนอย่างจริงจัง 2) จริงต่องาน เมื่อบุคคลมีหน้าที่ก็ต้องมีงานตามมากคนที่จริงต่อการทำงานไม่ว่าจะอยู่ใน หน้าที่อะไรก็ทุ่มทำงานในหน้าที่นั้นให้หมดตัว ไม่ต้องขยี้กไว้ 3) จริงใจต่อเวลา รู้จัก ใช้เวลาให้คุ้มค่า เรื่องไม่เป็นเรื่องไม่ควรทำเสียเวลาเปล่า เวลาที่ผ่านมาไม่ได้ผ่านไปเปล่า ๆ มันเอาอายุ เอาชีวิตของเราไปด้วย 4) จริงต่อบุคคล นั่นคือคบกับใคร ก็คบกันจริง ๆ ไม่ใช่คบกันเพียงแต่มารยาท หรือต่อหน้าสรรเสริญ ลับหลังนินทา และ 5) ตรงต่อความดี คือ จริงใจต่อคุณธรรมความดี จะทำอะไรเพื่อช่วยเหลือเพื่อน หรือทำตามหน้าที่ ต้องมีคุณธรรมกำกับด้วย อย่าทำให้คนอื่นเดือดร้อน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านจาคะ **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** บุคลากรบางคนยังขาดความเสียสละ การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อ ไม่ว่าจะเป็สิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น และยังขาดการสละละทิ้งกิเลส ละความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความใจแคบ และการเลิกละนิสัย ตลอดจนความประพฤติที่ไม่ดี ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จรัส พยัคฆราชศักดิ์** ที่กล่าวว่า จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีจาคะนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) **ด้านสัจจะ** พบว่า การนำหลักฆราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** บุคลากรมีความจริงใจ มีความพอใจ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพโดยการนำหลักฆราวาสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นไม่มีปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** ที่กล่าวว่า **สัจจะ** แปลว่า ความสัตย์ ความซื่อ ถ้าขยายความตามศัพท์แยกได้ 3 ลักษณะคือ มีความจริง ความตรง และความแท้ จริง คือ ไม่เล่น ตรง คือ ความประพฤติทางกาย วาจา ตรงไม่บิดพลิ้ว ไม่บ่ายเบี่ยง แท้ คือ ไม่เหลวไหล แต่ถ้าในทางปฏิบัติสัจจะ คือ ความรับผิดชอบต่อ หมายความว่า ถ้าจะทำอะไรแล้ว ต้องตั้งใจทำจริง ทำอย่างสุดความสามารถให้เป็นผลสำเร็จ การที่ใครจะสามารถสร้างตัวขึ้นมาได้นั้น ต้องมีสัจจะเป็นพื้นฐาน เพราะคน

ที่มีสัจจะเป็นพื้นฐาน จะมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำทุกอย่าง ไม่ปล่อยผ่านกับสิ่งที่ได้รับมา จะทำทุกสิ่ง ที่มาถึงมืออย่างสุดกำลัง และเต็มความสามารถ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ประกอบกิจการงาน ไม่เกียจคร้าน**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความอดทน อดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน เพราะคนทุกคนจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งบุคคลจะได้สิ่งเหล่านี้มาเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ก็จะต้องขยันประกอบอาชีพ การงาน แต่ถ้าบุคคลเป็นผู้เกียจคร้านไม่ประกอบกิจการงาน ก็จะมีความเป็นอยู่อย่างลำบาก หากมีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านแล้ว ก็จะหาทรัพย์ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลผู้มีหน้าที่ หมั่นขยันทำสมควร ย่อมหาทรัพย์ได้” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** ที่กล่าวถึง สัจจะต่อตนเอง ได้แก่ ความซื่อตรงต่อตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเองด้วยการประพฤติปฏิบัติในทางเสื่อมเสีย พยายามวางตน คุ่มครองรักษาตน ให้ดี คบหาสมาคมกับเพื่อนที่ดี อดทนขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงาน ไม่เกียจคร้าน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความซื่อตรงต่อการทำงาน มีความพอใจสนใจการทำงานให้สำเร็จ ไม่ละทิ้งปล่อยให้ค้างค้ำ งานที่ควรทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นงานที่ยาก หรือง่ายก็รีบจัดทำให้เรียบร้อยด้วยดี ด้วยความอาจหาญร่าเริง**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรบางคน ยังคงปฏิบัติงานไม่เต็มความสามารถ โดยละทิ้งปล่อยงานให้ค้างค้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** สัจจะต่อการทำงาน ก็คือการตั้งสัจจะลงไปในงาน หมายถึง การทำงานนั้นต้องทำจริง ไม่ทำเหยาะๆ แหยะๆ หรือทำเล่นๆ

2) **ด้านทมะ** พบว่า การนำหลักขรวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรต้องเป็นผู้รู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง เพราะจะต้องได้รับการกระทบจากผู้ที่ไม่ชอบตน และรู้จักฝึกฝนตนเอง มีความกระตือรือร้นในการฝึกฝนตนเอง อย่างไม่มีข้อแม้เงื่อนไข เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้น รู้ทันสถานการณ์ เทคโนโลยี กฎหมาย และวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดขึ้นจะกระทบกับเราในด้านที่เป็นโอกาส หรือวิกฤต เพื่อที่เราจะสามารถหาวิธีการรับมือได้ทัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สุวิทย์ ทองศรีเกตุ** ได้กล่าวว่า ทมะ คือการฝึกตัวเอง เมื่อเราตั้งใจอะไรไว้แล้วก็ต้องฝึกตัวเองให้เพิ่มพูนตลอดเวลา เพื่อจะได้สามารถทำไปถึงเป้าหมายได้สำเร็จสมความตั้งใจ ตอนเริ่มต้นอาจจะไม่ได้เก่ง แต่มุ่งตรงต่อเป้าหมายนั้น แล้วฝึกตัวเองพัฒนาศักยภาพ ขอเพียงอย่าหยุดการฝึกตัวเอง ฝึกไปจนตลอดชีวิตของเราเลย สุดท้ายความสำเร็จจะเป็นของเรา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ บังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ และระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชน**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรต้องบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ และระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชนทั้งนี้ เพราะจะต้องให้บริการประชาชนในด้านต่างๆ รวมถึงประชาชนต้องเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จรัส พยัคฆราชศักดิ์** ที่กล่าวว่า ทมะ หมายถึง การฝึกฝนตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญา จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ทำอะไรเกิดความผิดพลาดน้อยมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความรักในการฝึกฝนตนเอง เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวัน **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรยังขาดการฝึกตนเอง รวมทั้งหน่วยงานยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** ที่กล่าวว่า **ทมะ** แปลว่า การรู้จักข่มจิตข่มใจตนเอง **ทมะ** หมายถึง ความรักในการฝึกฝนตนเอง ความกระตือรือร้นในการเชี่ยวชาญฝึกฝนตนเอง

3) **ด้านขันติ** พบว่า การนำหลักขรรยาวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรจะต้องเป็นผู้มีความอดทน อดกลั้นในปัญหาที่เกิดขึ้น และจะต้องแก้ปัญหาด้วยความรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จรัส พยัคฆราชศักดิ์** ที่กล่าวว่า ขันติ หมายถึง ความอดทนอดกลั้น เช่น ความอดทนต่อความยากลำบาก ความอดทนต่อความเจ็บปวด ความอดทนต่อความโกรธความผูกพยาบาท ความอดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นต้น ผู้ที่มีขันตินั้นจะเป็นเครื่องประกันฐานะทางสังคมได้อย่างดี และจะเป็นผู้ที่มีความอดทนไม่เกิดความท้อแท้โดยง่าย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จรัส พยัคฆราชศักดิ์** ที่กล่าวว่า **ทมะ** หมายถึง การฝึกฝนตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญา จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ทำอะไรเกิดความผิดพลาดน้อยมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ อดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยยว่นให้หลงใหลให้หมกมุ่นมัวเมา**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรบางคนยังมีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยยว่นชวนให้หลงใหลให้หมกมุ่น มัวเมา อันได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ทินพันธุ์ นาคะตะ** ที่กล่าวว่า อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันน่าใคร่น่าเกลียดเกล็นใจ อดทนต่อสิ่งที่เราอยากทำ แต่ไม่สมควรทำในที่นี้มุ่งหมายถึง การไม่เอาแต่ใจตัว ไม่ยอมปล่อยตัวตามกระแสโลก ความเพลิดเพลิน เช่น ความสนุกสนาน การเที่ยวเตร่ ความฟุ้งเฟ้อต่าง ๆ หรือการได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่ควร เป็นต้น

4) **ด้านจาคะ** พบว่า การนำหลักขรรยาวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** บุคลากรต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละ แบ่งปัน มีน้ำใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะสามารถเสริมสร้างไมตรีให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีในสังคม รวมถึงคนในชุมชนนั้น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จรัส พยัคฆราชศักดิ์** ที่กล่าวว่า จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ความแบ่งปัน การมีน้ำใจเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีจาคะนั้นจะเป็นเครื่องเสริมสร้างไมตรีให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคมได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ยอมรับฟังความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นได้**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นถือว่าเป็นประเด็น

ใหญ่ประเด็นหนึ่ง เพราะเราเองต้องเข้าใจในความเป็นไปของผู้อื่น ซึ่งไม่มีใครทำให้เราเหมือนเขาได้แล้วในขณะเดียวกันไม่มีใครทำให้เราเหมือนเขาได้เช่นกัน ธรรมชาติของมนุษย์เมื่อตนเองเป็นอย่างไรก็อยากให้ผู้อื่นเป็นอย่างที่ตนเป็น ความคิดนี้นั้นทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าสิ่งที่ผู้เขียนได้เขียนนี้จึงเป็นเพียงการเสนอแนะเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเหตุปัจจัย ประสบการณ์ สภาวะแวดล้อมของแต่ละคนไม่เหมือนกัน หากทุกคนเอาบรรทัดฐานของตนเองเป็นที่ตั้ง สังคมมีปัญหาแน่นอน เพราะทุกคนก็อยากให้คนอื่นมีค่านิยมความเชื่อและทัศนคติอย่างที่ตนเป็นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมกิตติวงศ์** ได้กล่าวถึง จาคะ หมายถึง การสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น และหมายรวมถึงการสละละทิ้งกิเลส ละความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความใจแคบ และการเลิกละนิสัย ตลอดจนถึงความประพฤติที่ไม่ดี ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้นด้วย

ข้อที่มีค่าเจียนน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ เสียสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ความเสียสละเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนในสังคมต้องมีน้ำใจเอื้อเพื่อเสียสละแบ่งปันให้แก่กัน ไม่มีจิตใจคับแคบ เห็นแก่ตัว ความเสียสละจึงเป็นคุณธรรมเครื่องผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่จะเห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนรวม มากกว่าประโยชน์สุขส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระธรรมกิตติวงศ์** ได้กล่าวถึง จาคะ เป็นคุณธรรมที่เป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นและเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและความต้องการของ คนอื่น นำให้เป็นคนไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัวแล้วให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อแผ่แผ่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เป็นคนชอบให้ ชอบแบ่งปันคิดถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง

7.2 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดผลการวิจัย พบว่า

1) บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การปฏิบัติงานของบุคลากรไม่ว่าจะเพศชายหรือเพศหญิงล้วนต้องการความสมดุลในชีวิต การทำงานอย่างทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ นอกจากเหตุผลว่า มีรายได้เพื่อยังชีพแล้ว เหตุผลที่สำคัญก็เพราะงานนั้นๆ มีคุณค่าทำแล้วมีความสุข เพราะเมื่อมีความสุขแล้ว ผลก็จะโยงกลับไปสู่การพยายามสร้างสรรค์สร้างงานที่มีคุณค่า การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเกิดความผูกพัน รักดีก็บงกักร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริวงศานุวัตรฐานาทศโต (บุตรแสน)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเพศ ต่างกัน มีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2) บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักขราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ธรรมะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของคนทุกคน ทุกเพศ และทุกวัยซึ่งเกี่ยวข้องตั้งแต่แรกเกิดจนตาย ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธา และการนำไปปฏิบัติทั้งนี้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุต่างกัน จึงมีการนำหลักขราวาสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ **ปรียาพร วงศ์อนุตร**

โรจน์ ที่กล่าวว่า อายุแม้จะมีผลต่อการทำงานไม่เด่นชัดแต่อายุจะเกี่ยวข้องกับระยะเวลาและประสบการณ์ในการทำงานผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานนานด้วยจากการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า อายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

3) บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักทฤษฎาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis) **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การปฏิบัติงานโดยยึดหลักทฤษฎาธรรม นั้นไม่ได้กำหนดว่าบุคคลที่จะนำไปใช้จะต้องมีการศึกษาในระดับใด จึงจะสามารถนำมาปฏิบัติได้ แต่เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับทุกคน ทุกระดับการศึกษาที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องนำมาปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มาปฏิบัติงานแทนประชาชนในท้องถิ่น จะต้องเป็นผู้ที่ยึดหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก และที่สำคัญท้องถิ่นมาจากฐานประชาชน จึงมีหลายเสียง หลายความคิด หลายความรู้สึก และหลายอารมณ์งานท้องถิ่นจึงหามาตรฐานที่เป็นบรรทัดฐานได้ยากเพราะท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ แต่ยังมีกรกำกับควบคุมของทางกรมที่มีกรอบ กฎ กฏหมาย กติกา เป็นแนวทางให้ปฏิบัติ จึงมีระเบียบมากมาย และให้ตีความอยู่เนื่อง ๆ ดังนั้นบุคลากรจำเป็นต้องมีการนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ไพเราะ ไตรติลานันท์** ที่กล่าวว่า วุฒิการศึกษาการศึกษาเป็นปัจจัยช่วยให้คนมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงย่อมมีสติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆอย่างมีเหตุผลมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้องมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ การศึกษาจึงมีส่วนช่วยให้บุคคลปฏิบัติงานได้ดีจากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่าวุฒิการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้างาน

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักทฤษฎาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด **โดยรวมอยู่ในระดับมาก** ดังนั้น ควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง องค์กร และประชาชนในท้องถิ่น และจะต้องมีความปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลยิ่งขึ้น มุ่งมั่นที่จะทำงานของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสัจจะ ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยปฏิบัติงานของตนตามที่ได้รับมอบหมายให้เต็มความสามารถ ด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ มีสัจจะ และปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ทำจริง ทำอย่างสุดเต็มความสามารถเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านจาคะ ดังนั้น บุคลากรควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็

สิ่งของ เวลาหรือความสุขส่วนตัว ยอมเสียสละเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น และสละละทิ้งกิเลส ละความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความใจแคบ ตลอดถึงความประพฤติน่าเกลียด ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านเกี่ยวกับการนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) **ด้านสัจจะ** พบว่า การนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ ทำงานอย่างจริงจัง ทำอะไรต้องทำให้ดีที่สุด ทำให้ครบตามหน้าที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ประกอบกิจการงาน ไม่เกียจคร้าน ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุดโดยการปฏิบัติงานของตน ด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านเพื่อให้องค์กรมีความเจริญรุ่งเรือง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความซื่อตรงต่อการงาน มีความพอใจสนใจทำการงานให้สำเร็จ ไม่ละทิ้งปล่อยให้ค้างคั่ง งานที่ควรทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นงานที่ยากหรือง่าย ก็รีบจัดทำให้เรียบร้อยด้วยดี ด้วยความอาจหาญร่าเริงดังนั้น บุคลากรควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการปฏิบัติงานของตนด้วยความซื่อตรง ไม่ละทิ้งปล่อยให้ค้างคั่ง ควรทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นงานที่ยากหรือง่าย ก็รีบจัดทำให้เรียบร้อยด้วยดี

2) **ด้านทมะ** พบว่า การนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นบุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการฝึกปรับปรุงตัวเองเรื่อยไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรม ซึ่งนอกจากจะทำให้การทำงานดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ไม่มีเวรมีภัยกับใคร สามารถยับยั้งตัวเองได้สร้างเนื้อสร้างตัวได้มั่นคง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ บังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจ และระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชน ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการฝึกควบคุมอารมณ์ รู้จักข่มจิต ข่มใจตนเอง ควบคุมจิตใจด้วยการใช้ปัญญา ใช้สติ จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าประสบความสำเร็จ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มีความรักในการฝึกฝนตนเอง เพื่อให้ตนเองมีทั้งความรู้ ความสามารถ และความดีเพิ่มพูนมากขึ้นทุกวันดังนั้น บุคลากรควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีความรักในการทำงาน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติมให้มากขึ้นทุกวันให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

3) **ด้านขันติ** พบว่า การนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นบุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการฝึกฝนตนเองให้มีความอดทน ไม่ว่าจะเป็นอดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ มุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น และทุ่มเท ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถของตนเองไม่เป็นคนผลัดวันประกันพรุ่ง โดยอ้างว่าร้อนอ้างว่าหนาวหรืออ้างว่าฝนตกฟ้าร้อง เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ อดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยวนให้หลงใหลให้หมกมุ่นมัวเมื่อดังนั้นบุคลากรควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกตนเองให้มีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยวนให้หลงใหลให้หมกมุ่นมัวเม และหน่วยงานควรสนับสนุนให้มีการฝึกรอบมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บุคลากรได้นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4) **ด้านจาคะ** พบว่า การนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยสละทรัพย์สิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น เช่น สละเงินบำรุงศาสนา บำรุงการศึกษา ตลอดจนบริจาคสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและผู้ตกทุกข์ได้ยากต่าง ๆ เป็นคนรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นข้าศึกต่อความสงบใจ เช่น ความโกรธเคืองขัดใจกับคนอื่น จะเป็นกับภรรยาสามี กับเพื่อนฝูง หรือกับเพื่อนบ้านก็ตาม ซึ่งเป็นเรื่องที่คนชาวบ้านจะหลีกเลี่ยงเสียมิได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ ยอมรับฟังความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นได้ดังนั้น บุคลากรควรรักษามาตรฐานและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุด โดยการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยินดียอมรับฟังความวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นได้และนำไปปรับปรุงแก้ไข

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ เสียสละสิ่งของและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น ดังนั้น บุคลากรควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ถึงระดับมากที่สุดโดยการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การมาปฏิบัติราชการก่อนเวลา และกลับหลังเวลาราชการ เสียสละสิ่งของแก่คนที่ตกทุกข์ได้ยาก

9.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรทำการวิจัยเชิงเกี่ยวกับการนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ในประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ทำการวิจัยในครั้ง นี้ เพื่อให้ทราบถึงการนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

2) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักขรราวาสธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

10. บรรณานุกรม

- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. **พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช จำกัด, 2548.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. **พระพุทธศาสนากับสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2529.
- ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต, 2535.
- พระครูสิริวงศานุวัตร ฐานทตโต (บุตรแสน). “การนำหลักขรวาธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.
- พระธรรมกิตติวงศ์. **ขรวาธรรม**. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2536.
- ไพเราะ ไตรติลานันท์. **พัฒนาความคิด พัฒนาคน พัฒนาคุณภาพชีวิตจังหวัดฉะเชิงเทรา**. ฉะเชิงเทรา : สารานุกรมจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2541.
- สารี อินสอน. **ขรวาธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2550.
- สุวิทย์ทองสรีเกตุ. **พุทธศาสน์**. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2542.

11. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเอ็ด และคณาจารย์ ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอดขออนุโมทนาขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ และรองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ พระครูสมุห์ชูเกียรติ อภิชาติ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนจังหวัดอัยเอ็ด พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนจังหวัดอัยเอ็ด และนายสมเชาวน์ บำรุงชัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอัยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์กราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระสุขุมวาที เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม (พระอารามหลวง) รองเจ้าคณะจังหวัดอัยเอ็ด พระครูปริยัติเจติยาภิบาล (สมพร อธิบุญ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม และขออนุโมทนาขอบคุณ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากร พนักงาน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอัยเอ็ด ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ขออนุโมทนาขอบคุณ รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ประธานกรรมการ ดร.ยุพธนา ประณีต และรองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตรกรรมการ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ แก้ไข รูปแบบ และรูปเล่ม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของการศึกษาค้นคว้านี้แก่บุพการีชน ผู้มีพระคุณทั้งมวล อุปัชฌาย์ ครู-อาจารย์ผู้เคยอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอท่านทั้งหลายจงมีความสุข ความเจริญยิ่งในคุณงามความดีด้วยเทอญ